

Király András

FEKETÉN – FEHÉRBEN

A vasvári plébániatemplom zsúfolásig telve van. Még nem kezdődött el a vasárnapi szentmise, de a pap már az oltárnál van, és együtt énekel a hívekkel. Tekintetem az atyán marad, nagy a kontraszt: a hófehér miseruhában egy afrikai fekete pap áll. Meglepettségem tovább fokozódik, mikor kiváló magyarsággal kezdi el a szentmisét. A szentbeszéd alatt előrelép. Mindenki rá figyel. Egyszerűen, hétköznapi bölcsességgel beszél, mindenki számára érthetőek a gondolatai.

Az idén 41 éves Tengan Sebastian Ghánában született. Itt lépett be az Isteni Ige Missziós Társaság (verbiták) kötelékébe. Filozófiát tanult: a szemináriumot Budapesten végezte, ahol megtanult magyarul. Erdő Péter bíboros szentelte pappá. Budapest és Diósgyőr után Vasváron lett káplán, ahol kicsit félve fogadták a hírt: afrikai papjuk lesz. Seba atya azonban hamar belopta magát a hívek szívébe. Egész lényéből bölcsesség, alázat, szelídség és őszinte szeretet árad. Mindig mosolyog, mindenkihez őszinte érdeklődéssel fordul. Szelídsége mellett keményen védi hitünk elveit, határozottan képviseli a krisztusi alázatot és szegénységet. Kikéri magának: ő nem tisztelendő úr. Ő Seba atya. „S"-sel, magyarosan. Élmény vele beszélni. Mindig megnevetteti az embert, és el is gondolkodtatja. Jó barát, jó pap. S mint ilyen, folytatja tanulmányait: a rend vezetősége Rómába küldte továbbképzésre. A vasváriak szomorúan búcsúztak szeretett Seba atyájuktól, de egyben büszkék is rá, mert egy napon még a verbiták generálisa is lehet. Sőt, egy mókás búcsúénekben azt jósolták, ő lesz az első néger pápa. Seba atya csak mosolygott, megrázta a fejét és annyit mondott:

„NEM LESZEK ÉN NÉGER PÁPA.
ÉN SEBA ATYA LESZEK."

✣ Meséljen a gyerekkoráról!

Földműves szülők harmadik gyermekeként születtem egy kis ghánai faluban, Sabuliban. Hét lány- és egy fiútestvérem van. Nem sokkal születésem után a megélhetés miatt délre költöztünk. Már egészen kiskoromtól édesapám mellett dolgoztam a földön. Amit megtermeltünk, azt ettük. Amit vadásztunk, azt eladtuk és abból éltünk. Ellestem édesapámtól a vadászat mesterségét és a kerékpárszerelést is, így én is részt tudtam venni ezekben a munkákban. Ezek mellett én gondoztam a háziállatainkat is. Rengeteg volt a kukoricára, rizsre kártékony állat, ezeket a termény védelme miatt kellett kilőni, így lett húsunk is. Amikor meg száraz időszak volt, termelni nem tudtunk, ezért vadásztunk.

Óvodáról és iskoláról nem hallottam egészen 12 éves koromig.

Amikor megkérdeztem a korombeli gyerekektől – akik egyenruhát viseltek –, hogy hova igyekeznek, míg én a mezőre tartottam az állatokkal, azt mondták, az iskolába. Nem is tudtam, hogy van ilyen a közelben. Elhatároztam, hogy szeretnék mást is megtanulni, mint a gazdálkodás, így még szorgalmasabban kezdtem dolgozni, hogy egyáltalán szóba jöhessen a dolog. Amikor előálltam az ötlettel, édesapám is meglepődött, hogy van a környéken iskola, de nem zárkózott el az ötlettől. Vett nekem egyenruhát, és elkezdtem járni a többiekkel.

Az iskola nagyon messze volt. Kilométerben nem tudtuk mérni, mi ott földrajzi jelenségekkel mértük az időt és a távolságot. Hat folyón kellett átkelni, míg megérkeztünk abba a faluba, ahol az iskola volt. Az iskola az erdő szélén állt és a következőképpen nézett ki: egy óriási fa árnyékában ültünk, a fa törzsén volt a tábla. Aki a közelből jött, sámlit, széket hozott magával; aki messziről, az a földön ült. A tanár a táblára írt, mi pedig gallyakkal a homokba. Az volt a „füzetünk”. Ahogy ment arrébb a fa árnyéka, úgy követtük mi is táblástul, mindenestül. Ha eleredt az eső, beszaladtunk a faluba, ki melyik házba ért. Megtudtam, hogy még messzebb van egy másik iskola, ahol sátor is van. Egy idő után elkezdtem oda járni. Ott is a földön ültünk, de nádtető volt a fejünk fölött. Az oktatás angolul folyt. Egy évig a számokat, állatok neveit, alapszavakat tanultunk. Mivel tizenkét évesen kezdtem iskolába járni, a kicsikhez nagy voltam, ezért a tanárok azt mondták, ha valamire jutni akarok, be kell hoznom a lemaradást. Így dupla annyit kellett tanulnom, de egy év alatt behoztam a többéves lemaradást és elvégeztem az általános iskolát. Édesapám látta, hogy javamra válik a tanulás, és úgy gondolta, „rendes” iskolában van a helyem. Ezért beíratott a koncepcionista testvérek (Szeplőtelen Fogantatás Betegápoló Fiai) első ghánai fiúgimnáziumába. A gimnázium északon volt, egy, a szülőfalumhoz közeli városban. Ott éltek nagyszüleim és a nagybátyámék, így náluk lakhattam.

Kisgyermekként csodálattal tekintettem a fehér reverendás papokra (Afrikában ez a papi viselet színe), olyannak láttam őket, mint az angyalok. Szerettem volna olyan szent ember lenni én is.

Ez a gondolat aztán időnként visszatért, ám a gimnázium lelkésze azt javasolta, várjak még a döntéssel. Ez eltántorított, és elhatároztam, hogy orvos leszek.

Adódott egy lehetőség: laboraszszisztens legyek egy kórházban. Hatvan jelentkezőből két embert vettek föl. Én voltam az egyik. A továbbképzést követően három-négy évet dolgoztam itt. Kemény munka volt, mert rengetegen voltak. Megállás nélkül jöttek a betegek, akik türelmetlenek voltak, nem értették, miért kell várniuk. Általában ebédelni sem mentem, mert így többüknek tudtam segíteni. Ezután mehettem az egyetemre, melyet a kórház finanszírozott, cserébe tanulmányaim után öt évig újra a kórházban kellett dolgoznom. Ekkor azonban újra motoszkálni kezdett bennem a papi hivatás. Egy apácával beszéltem, aki mesélt a lehetőségekről, és egy listát is adott, amiben a szerzetesrendeket mutatták be. Így ismertem meg a verbitákat, akikről azt írta a brosúra: „Szolgáljuk az emberiséget az egész világon”. Megfogott ez a gondolat, és írtam a hivatásgondozójuknak, akivel innentől kezdve kapcsolatban maradtam. Közben elkezdtem az egyetemet. Hamarosan egy hétvégét töltöttem a verbitákkal, és elbeszélgetésen is voltam. Egyszer csak levelet kaptam: fölvettek a szemináriumba. Borzasztó nehéz helyzetbe kerültem: biztos munka várt a kórházban az egyetem után, ráadásul azt csinálhattam, amit szerettem volna, ugyanakkor nem hagyott nyugodni a gondolat, hogy pap lehetek. Életem során még nem tapasztaltam meg, milyen az, ha döntenem kell.

Mindenki azt tanácsolta, hogy válasszam az egyetemet és a karriert. Azzal riogattak, hogy a szeminárium olyan kemény, hogy úgyis hamar kiesek, aztán ott találom magam a semmi közepén. A főnököm a laborban szinte könyörgött. Hiába mondta, hogy százak állnak sorban a munkahelyemért, ingyen járhatok az egyetemre, állásom, irodám lesz, egy nap átveszem az ő helyét, valami mélyen belül azt súgta: nem ezt kell választanom. Az igazgató azt mondta, biztosan megütött a guta, mert ekkora hülyeséget még élő embertől nem hallott. Egyedül egy domonkos nővér támogatott. Azt mondta, nagy dolgokat vittem véghez a kórházban, papként azonban még nagyobbakra leszek képes. Mellette még egy pap bíztatott: „menj csak nyugodtan papnak, nem fogod megbánni”. Ez a két ember elég volt ahhoz, hogy döntsek. A kórház igazgatója nagyon rendes volt, azt mondta, nem szünteti meg a munkaviszonyomat, úgyis nemsokára kirúgnak a szemináriumról, és akkor visszamehetek.

A szeminárium nagyon szigorú Ghánában, sokan kiesnek időközben. Három év filozófiával kezdtük a tanulmányainkat, amit olyan nehéznek találtam, hogy már-már azt hittem, igazuk lesz az evvel riogatóknak. Aztán egy év alatt belejöttem, következő évre már a logika lett a kedvenc tantárgyam. A nyári szünetben visszamentem a kórházba dolgozni, mert nagy volt rám a szükség. Harmadik év után három országot lehetett megjelölni, ahol a teológiát szeretnénk tanulni. Elsőnek Kenyát jelöltem be. Ott is angolul beszélnek, túl messze sincs, mégis más ország. Második volt saját hazám, Ghána, harmadik pedig Kongó. Ott franciául kellett volna végeznem a szemináriumot, de annyira nem fűlt a fogam a nyelvtanuláshoz. Az első fogadalomtétel előtt a vezető azt mondta, Magyarországra szeretnének küldeni. Csak pislogtam, mert fogalmam sem volt, hol van Magyarország.

Ha nemet mondok, az engedelmességem megbukik, kirúgnak. Elfogadtam hát a döntést, de továbbra sem tudtam, hol van Magyarország. Internet nem volt a noviciátusban, tévét meg nem néztem. A társaim avval viccelődtek, hogy majd éhezni fogok ott (angolul egy betű eltérés van hazánk és az éhség szó között: Magyarország – Hungary, hungry – éhes. Egyik vasárnap délután az egyik jelölt társam – akit szintén Magyarországra szántak – leszaladt hozzám, hogy siessek a tévé elé, mert egy Ghánában élő magyar asszony arról beszél, hogy kell gulyást készíteni. Ez volt az első dolog, amit megtudtam Magyarországról. De azt is tudtam, hogy éhen halni sem fogok, mert a gulyás csak jó lehet, és azt már úgyis tudok készíteni.

✣ A gulyás után mi volt az első élménye Magyarországról?

Nagyon rossz volt [mosolyog]. 2006. november 29-én érkeztem Magyarországra. Köd volt, mínusz négy fok és hóesés. Ekkor láttam először havat életemben, és itt értettem meg, miért kaptam egy nővértől kabátot indulásom előtt. Azt mondta, hideg lesz. Persze hogy hideg lesz, nálunk is gyakran van hideg, plusz húsz fokban már fázunk, mondtam magamban, ám a repülőről kilépve teljesen elképedtem: ilyen hideg Ghánában csak a mélyhűtőben van. Hát hogy lehet mélyhűtőben élni? Mit keresek én itt?

Nem volt mese, hozzá kellett szoknom a magyar télhez, ráadásul abban az évben – a helyiek szerint – nem volt igazi hideg.

Januárban elkezdtünk nyelviskolába járni. Először autóval vittek minket, majd tömegközlekedéssel, hogy szokjuk a helyet és az élő nyelvet. Mivel nem értettük, mit mondtak be a buszon, trolin, a házak és reklámok segítségével tájékozódtunk, csakhogy ezeket gyakran cserélték. Gyakran teljesen eltévedtünk, aztán végül ebbe is belejöttünk.

A magyart nagyon nehéznek találtam. Az első órán az ABC betűit tanultuk. Már attól megijedtem, hogy 44 betűt kell megtanulni, ráadásul kettő van az a-ból, e-ből, i-ből, az o-ból és u-ból meg négy. Ráadásul mindegyiket másként kell kiejteni!

Azt hittem, végem van, sosem fogom megtanulni ezt a nyelvet…

Aztán, amikor a buszon már néhány mondatot megértettem az idős nénik párbeszédéből, már elhittem, hogy van remény… Egy idő után, mikor már elsajátítottuk a magyar nyelv alapjait, a rendi elöljáróink szorgalmazták, hogy menjünk emberek közé, mert csak úgy tudjuk megtanulni a nyelvet.

Az irgalmas rendi kórházba jelentkeztem lelki gondozónak, de nem mehettem, mert a sok szenvedő betegnek az én nyelvtudásommal csak még több szenvedést okoztam volna [mosolyog]. Mindenképpen kórházban szerettem volna dolgozni, a labormunkákban nagy tapasztalatom volt, de ott már nem volt szabad hely számomra. A műtőbe kerestek éppen jó fizikumú munkatársat, oda kerültem hát segédműtősnek. Az ott töltött fél év alatt sokat nem fejlődött a magyar tudásom, mert beszélni is alig szabad a műtőben, ráadásul maszkban is van mindenki. De arra azért rájöttem, hogy messze nem megy még a nyelv úgy, ahogy én azt elképzeltem. Az egyik alkalommal egy komikus jelenet játszódott le:

A műtőorvos kiküldött, hogy hozzak be egy kacsát. Le voltam döbbenve! El nem tudtam képzelni, hogy jön a műtőbe a kacsa, amiről tudtam, hogy egy madár… Csak álltam ott és zavartam néztem az orvosra, akinek leesett a félreértés, és mosolyogva magyarázta el, melyik fiókban találom meg a műanyag vizelettartót, amit kacsának hívnak az alakja miatt. Kilenc hónap intenzív nyelvtanulás és fél év kórházi gyakorlat után elkezdtük a teológiát a Sapentia szerzetesi főiskolán. Ennek végeztével 2012 áprilisában szenteltek diakónussá Kőbányán, majd Gazdagréten teljesítettem diakónusi szolgálatot hét hónapig, ott szentelt pappá Erdő Péter bíboros. Ezután szeptemberig szabadságra mentem Ghánába. Szeptembertől egy évig Diósgyőrben voltam káplán, majd nyolc hónapig Vasváron.

✣ Ha jól tudom, valami szokatlan történt akkor.

Hárman voltunk szentelendő verbita diakónusok. A rendi elöljáróink azt mondták, ne hívjunk sok vendéget, mert összesen kétszáz fő megvendégelésére van lehetőség. Az egyházi méltóságok és papok, helyi hívek mellett a három diakónus így alig néhány vendéget tudott volna hívni, holott mindannyiunknak voltak barátai, rokonai, akik el szerettek volna jönni. Számomra elfogadhatatlan volt, hogy a messziről jött barátaimat ne lássam vendégül, vagy csak néhányat, a többinek meg azt mondjam, hogy köszönöm, hogy eljöttél, viszontlátásra… Azt javasoltam, hogy akkor kapjon mindenki kevesebb ételt, és így mindenkinek jut egy kevés. Vagy legyen csak pogácsa és ásványvíz. De nem tudtunk megegyezni a rendi elöljárókkal, így a vita végén én azt mondtam, ha az összes vendégemet nem tudom egyenlő arányban megvendégelni, akkor én sem veszek részt az ebéden. Megoldás továbbra sem született, de én hittem, hogy a kenyérszaporítás csodája napjainkban is megismétlődhet. Néhány héttel a szentelés előtt a plébános közölte velem, hogy egy ismeretlen személy kifizeti a szentelési vendéglátás összes költségét, számoljuk össze, hány ismerőst szeretnénk megvendégelni. Körülbelül száz pap és kilencszáz hívő volt a szentelésen… és volt maradék!

Megtapasztaltam a kenyérszaporítás csodáját.

A szentelés után a plébánosnak szinte könyörögtünk, hogy mondja meg, ki volt az, legalább hadd köszönjük meg neki, de ő hajthatatlan volt. Azt mondta, imádkozzunk neki. Ha esetleg olvassa e sorokat, akkor ezúton is nagyon köszönöm neki, hogy általa megtapasztalhattam a gondviselő Isten jelenlétét!

✣ Hogyan fogadtak a hívek egy afrikai fekete papot?

Jaaaj…! [Mosolyog és szélesen gesztikulál.] Utólag elmondták, hogy mindenhol nagyon kíváncsiak voltak, sőt, féltek is, hogy milyen lesz egy fekete pap, beszél-e egyáltalán a magyarul, de mindenhol akkora szeretettel fogadtak, hogy én még ilyet nem tapasztal-

tam. Ezért is volt nehéz eljönnöm mindenhonnan, de hát ez az élet rendje… Vasváron óriási búcsúestet szerveztek, nem tudtam az egészről semmit. Rábahídvégen olyan hangulat volt, mint egy gyászmisén. Sorba jöttek a gyerekek, felnőttek, verset mondtak, virágot, ajándékokat kaptam. Nagyon meghatódtam. Nagyon hiányoznak ezek az egyházközségek.

✣ Magyar szólással élve a fekete pap Magyarországon ritka, mint a fehér holló. Voltak félreértett helyzetek a hazánkban töltött évek során?

Volt néhány érdekes eset. Amikor Benedek pápa szolgálatáért hálaadó szentmisét mutattak be a Szent István Bazilikában a püspöki kar részvételével, én is a bazilikába tartottam. A kapunál nem engedtek be. Angolul közöltél, hogy privát mise van, jöjjek vissza utána. Angolul válaszoltam vissza, hogy a bazilika mindenkié, mi az, hogy privát mise? Miközben vitatkoztunk, az emberek mentek be a templomba. A végén már olyan mérges voltam, hogy magyarul mondtam az őrnek, hogy pap vagyok, és a szentmisére jövök. Az őrnek leesett az álla a csodálkozástól, és bocsánatot kérve beengedett a templomba.

Egy másik alkalommal a Keletinél vártam egy barátomra az autóban, amikor három rendőr angolul igazoltatott. Egyszer elvesztettem az útlevelemet, azóta nem hordom magamnál. A száma föl van írva a telefonomba, ha valakinek nagyon kéne. A bérletet nem fogadták el, aztán megmutattam a diákigazolványomat. Csodálkozva kérdezte a rendőr, hogy ide járok iskolába? Mondtam, hogy igen. És milyen nyelven tanulok? – kérdezte. Hát magyarul. Magyarul?? Maga tud magyarul? – csodálkozott. Hát akkor miért nem magyarul beszélünk? Hát mert angolul szólt hozzám – mondtam neki. Ezután már a másik kettő is bekapcsolódott a beszélgetésbe, s miután kiderült, hogy kispap vagyok, békén hagytak és elmentek.

Miskolcon történt, hogy tilosban parkoltam és ötvenezer forintra büntettek. Méltányossági kérvényt akartam benyújtani, ezért bementem a rendőrségre. Ott közölték velem, hogy kézzel kell megírni a kérvényt. Mondtam nekik,

hogy én nem tudok ilyet írni magyarul, oldjuk meg másképp. Fölhívtak valakit telefonon, és közölték, hogy van itt egy úr, aki nem tud magyarul írni. Szakdolgozatot is írtam magyarul, tehát ez így nem volt igaz, de ha már így mondta, legyen így – gondoltam. Fölküldtek egy másik irodába, ahol közölték velem, hogy nem engem várnak, hanem egy papot. Kérdeztem annak a papnak a nevét. Nagy nehezen fölolvasták a nevemet a papírról, mire mondtam, hogy az én vagyok. Maga pap? Kérdezték csodálkozva. Végül eltörölték a büntetést, de írásbeli figyelmeztetésben részesültem.

Mindig barátkozom a rendőrökkel [mondja viccesen]. Az is a Keletinél történt, hogy egy rendtársamat vittem a vonathoz, de késésben voltunk. Már nem volt időnk a parkolóba menni, ezért a buszsávba hajtottam, onnan gyorsabban odaértünk volna a bejárathoz. Pont piros lett, így nem tudtam továbbmenni. Megállt mellettem egy rendőrautó és félreállított. Beszél magyarul? – kérdezte. Beszélek – mondtam. Nem látja, hogy behajtani tilos? Az nem behajtani tilos – válaszoltam neki –, hanem buszsáv. Be lehet hajtani, csak nem szabad. Uram, azt az én munkám eldönteni – válaszolta erre. Mondtam neki, hogy sietek a misére. Maga pap? – kérdezte. Ugyan még csak kispap voltam, de azt hittem, ettől majd meglágyul a szíve, és azt mondtam: igen. Erre mit mondott? Azt, hogy akkor pont nekem kellene példát mutatnom… És azt is, hogy nem akart megbüntetni, de most már meg fog. Ráadásul a forgalmim is lejárt három hónapja. (A rend autója volt, én csak vezettem.) Elvették a forgalmit és feljelentést tettek ellenem. Ráadásul, mivel a kocsi a kőszegi rendházba volt bejelentve, le kellett utaznom a kőszegi rendőrségre meghallgatásra. Végül nem büntettek meg bennünket.

✣ Mire fog mindig emlékezni Magyarországról?

Az emberek szeretetére biztosan. Kivétel nélkül mindenhol olyan szeretettel fogadtak, amit máshol még nem tapasztaltam. A Diósgyőrtől Lillafüredig vezető út gyönyörű. Szép a hegyvidék, szépek az apró vasi falvak is, de mindenhol találtam valami szépet. Ezen kívül itt lettem pap, mindig is különös szeretettel fogok emlékezni erre az országra. Rám nézve az is látszik, hogy kiváló a magyar konyha is [nevet]! Sosem fogom elfelejteni Papp Miklós görögkatolikus paptanárunkat a főiskolán. Nem tudom szavakba önteni, milyen nagy hatással volt rám: életre szóló tudást, óriási lelki táplálékot kaptunk tőle. Sosem volt még ilyen jó tanárom. Rajta keresztül ismertem meg a bizánci liturgia szépségét is.

Tetszik az a magyar szokás, hogy pénteken nem eszünk húst. A rendházban az egyik rendtársam kacsahúst rakott a mikróba pénteken. Nem, nem azt a kacsát… A mikró nagy durranással kigyulladt, poroltóval kellett eloltani. Mondtam neki viccesen, hogy lám-lám, ezért nem kell pénteken húst enni… Egyszer elmeséltem ezt a történetet egy prédikáció közben, amikor Isten irgalmáról beszéltem. Azt akartam érzékeltetni evvel, hogy ez nem Isten haragja volt. Ha rossz dolog történik velünk, az nem Isten büntetése. Nem rendőr ő, hogy megbüntessen. Mi lenne velünk, ha minden bűnünkért megbüntetett volna bennünket itt a földön? És a visszaeső bűnözőket miért nem bünteti meg? Azért, mert az embernek személyes szabadsága van. Nem lehet minden rosszért elővenni és számon kérni az Istent…!

A szentmise végén búcsúznak a hívek. Gyermekek, felnőttek. Nehéz elfogadni, hogy elmegy, nehéz elengedni. Azt a kedves Seba atyát, aki Ghánából érkezve a vasváriak hitéletének új lendületet adott. Aki mindenütt boldog, mert papi jelmondata szerint elég neki Krisztus kegyelme. Lehajtott fejjel áll az oltár mögött fehér miseruhában ez a fekete ember, és tényleg olyan, mintha angyal lenne. **Isten óvja utadat, Seba atya! Visszavárunk!**